

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 58/94

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Richarda Rapanta a sudcov JUDr. Jána Klučku a JUDr. Viery Mrázovej v konaní o návrhu prezidenta Slovenskej republiky na podanie výkladu čl. 117 Ústavy Slovenskej republiky v spojitosti s čl. 116 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky 31. januára 1995 rozhodol a podáva tento

v ý k l a d :

1. Nevyhnutnou podmienkou výkonu funkcie vlády Slovenskej republiky a jej jednotlivých členov po ich vymenovaní a poverení riadením ministerstiev prezidentom Slovenskej republiky podľa článkov 110 a 111 Ústavy Slovenskej republiky je vyslovenie dôvery Národnou radou Slovenskej republiky vláde Slovenskej republiky, a tým aj jej jednotlivým členom, podľa článku 113 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky patrí podľa článku 86 písm. g) Ústavy Slovenskej republiky oprávnenie kontrolovať, s možnosťou uplatnenia dôsledkov upravených v článku 114 ods. 1 druhej vete a v článku 116 ods. 3, znenie vety pred bodkočiarkou Ústavy Slovenskej republiky, činnosť tej vlády Slovenskej republiky a jej jednotlivých členov, ktorej vyslovila dôveru podľa článku 113 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Prezident Slovenskej republiky má ústavnú povinnosť odvolať podľa článku 116 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky člena tej vlády Slovenskej republiky, ktorej Národná rada Slovenskej republiky vyslovila dôveru podľa článku 113 Ústavy Slovenskej republiky.
4. Vykonávanie funkcie vládou Slovenskej republiky a jej jednotlivými členmi podľa článku 117 Ústavy Slovenskej republiky, znenie vety za bodkočiarkou nie je založené na vyslovení dôvery novozvolenou Národnou radou Slovenskej republiky vláde Slovenskej republiky podľa článku 113 Ústavy Slovenskej republiky. Táto vláda a jej jednotliví členovia vykonávajú svoje funkcie priamo na základe Ústavy Slovenskej republiky, a preto prezident Slovenskej republiky nemôže člena tej vlády Slovenskej republiky, ktorá podala demisiu podľa článku 117, znenie vety pred bodkočiarkou odvolať podľa článku 116 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd") 9. novembra 1994 dostal návrh prezidenta Slovenskej republiky na podanie výkladu čl. 117 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len "ústava") v spojitosti s jej čl. 116 ods. 3. Ústavný súd návrh predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí 24. novembra 1994, a pretože spĺňal všetky náležitosti upravené § 20 a 47 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov rozhodol o jeho prijatí na ďalšie konanie.

Prezident Slovenskej republiky vo svojom návrhu uviedol, že Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len "Národná rada") uzneseniami zo 4. novembra 1994 č. 14 a č. 15 vyslovila nedôveru členom vlády Slovenskej republiky Ladislavovi Pittnerovi a Milanovi Janičinovi. Poukázal na to, že Národná rada prijala uznesenia potom, ako vláda Slovenskej republiky (ďalej len "vláda") podala podľa čl. 117 ústavy demisiu a potom, ako v ten istý deň, demisiu celej vlády, t. j. aj ministrov Pittnera a Janičinu, prijal. Citované uznesenia prijala Národná rada s vedomím, že prezident demisiu vlády už prijal, lebo na to výslovne upozornili predseda vlády a prvý podpredseda odstúpivšej vlády. Podľa prezidenta

Slovenskej republiky "z uvedeného vyplýva, že Národná rada Slovenskej republiky je toho názoru, že možno vysloviť nedôveru a odvolať člena vlády aj po prijatí jeho demisie prezidentom republiky a osobitne aj vtedy, keď po ustanovujúcej schôdzi novozvolenej Národnej rady vláda vykonáva svoju funkciu nie z vlastnej vôle, ani z vôle prezidenta republiky, ale priamo z Ústavy". Správnosť svojho výkladu ustanovenia čl. 117 v spojitosti s ustanovením čl. 116 ods. 3 ústavy odôvodnil tým, že "z obsahu ustanovení čl. 116 a 117 Ústavy vyplýva, že čl. 117 je osobitným ustanovením. Stav uvedený v čl. 116 môže nastať po dobu celého volebného obdobia, ale stav uvedený v čl. 117 platí výlučne po krátku dobu po skončení predchádzajúceho volebného obdobia od skončenia ustanovujúcej schôdze do utvorenia novej vlády. Vzťah špeciality má však ten následok, že ustanovenia čl. 116 nemožno v prípade čl. 117 použiť; ide o rôzne situácie s následkami z časti zhodnými, z časti - ako ďalej uvediem - odlišnými".

Prezident Slovenskej republiky argumentoval aj tým, že "Ústava a zákony Slovenskej republiky upravujú mechanizmy výkonu príslušnej moci v období od skončenia funkcie do nástupu nového orgánu. Rovnako musí byť nepretržite zabezpečený výkon funkcie vlády a ministrov, a to tým viac, že uskutočňujú prakticky každodenný výkon vládnych úloh. Na to slúži inštitút poverenia vlády ďalším výkonom (čl. 115 ods. 2), dočasného poverenia správou vecí bývalého člena vlády (čl. 116 ods. 7) a inštitút výkonu vlády bez poverenia ex constitutione (čl. 117 Ústavy). Tieto inštitúty sú samostatné, každý z nich sa použije v inom prípade, takže ich nemožno zamieňať ani kumulovať".

Ako ďalší dôvod správnosti svojho výkladu uviedol, že "Národnej rade ani v období uvedenom v článku 117 nič nebráni, aby vyslovila svoju nespokojnosť s konaním odstúpivšieho člena vlády, ale nemôže mu vysloviť nedôveru s účinkami uvedenými v článku 116 ods. 3 Ústavy, lebo ani Národná rada nie je oprávnená zmeniť stav, ktorý vyplýva, bez ohľadu na vôľu kohokoľvek, priamo z Ústavy. Mohla by tak urobiť iba zmenou Ústavy".

Potrebu výkladu sporného ustanovenia čl. 117 v spojitosti s čl. 116 ods. 3 ústavy prezident Slovenskej republiky odôvodňoval tiež tým, že "rozhodnutím Národnej rady o vyslovení nedôvery, ak je prijaté v súlade s Ústavou, je viazaný, na čo uznesenia č. 14 a č.

15 zo 4. novembra 1994 nepriamo poukazujú citovaním článku 116 ods. 3 Ústavy. Keďže však konečné rozhodnutie o odvolaní člena vlády vydáva prezident republiky, dôsledky neústavného rozhodnutia by som znášal ja. Mám preto naliehavý dôvod žiadať o výklad cit. ustanovení Ústavy".

Predseda Národnej rady vo svojom vyjadrení k návrhu prezidenta z 18. novembra 1994 uviedol, že "Národná rada Slovenskej republiky pri schvaľovaní uznesení vychádzala z čl. 86 písm. g), 88 ods. 1 a čl. 116 ods. 1 a 3 Ústavy, ktoré upravujú ústavnú pôsobnosť a ústavné povinnosti Národnej rady Slovenskej republiky". Stanovisko obsahovalo ďalej konštatovanie, že čl. 86 písm. g) ústavy zveruje do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky kontrolovať činnosť vlády a rokovať o dôvere vláde alebo jej členom. Toto právo upravuje citované ustanovenie medzi základnými kompetenciami Národnej rady Slovenskej republiky bez ďalšieho obmedzenia. Vychádzajúc z takto vymedzených kontrolných právomocí Národnej rady Slovenskej republiky predseda Národnej rady ďalej vo svojom vyjadrení uviedol, že "z dikcie Ústavy možno vyvodiť tvrdenie, že ustanovenie článku 117 Ústavy treba chápať ako povinnosť vlády vykonávať svoju funkciu, práve z dôvodov neprerušenia kontinuity príslušnej moci v štáte. Vykonávanie "svojej" funkcie vlády podľa článku 117 Ústavy je vykonávanie funkcie vlády so všetkými prislúchajúcimi ústavnými právomocami. Právo na výkon funkcie vlády je však obmedzené jej zodpovednosťou upravenou v citovaných článkoch Ústavy o kontrolnej právomoci Národnej rady Slovenskej republiky, zodpovednosti vlády a o možnosti vláde alebo jej členovi vysloviť nedôveru".

Podpredseda Ústavnoprávneho výboru Národnej rady JUDr. Milan Sečánsky doručil ústavnému súdu 21. novembra 1994 stanovisko Ústavnoprávneho výboru, ktoré vypracovala expertná skupina Ústavnoprávneho výboru Národnej rady k návrhu prezidenta Slovenskej republiky na podanie výkladu čl. 117 ústavy v spojitosti s ustanovením čl. 116 ods. 3 ústavy z 18. novembra 1994. V stanovisku uviedli, že "zúženým výkladom vychádzajúcim len z čl. 116 ods. 3 a čl. 117 vedúcim k záveru, že nemožno odvolať člena vlády, ktorá podala demisiu po ustanovujúcej schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky, by sa nastolil právny stav, kedy by vláda bola nekontrolovateľná parlamentom a takéto jej "nadštandardné" postavenie by bolo v rozpore s Ústavou. Sme názoru, že ani z čl. 117 nemožno vyvodiť neodvolateľnosť člena vlády, ktorá podala demisiu po ustanovujúcej schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky, keďže odvolateľnosť člena takejto vlády

nevyučuje ani samotná formulácia čl. 117 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá ustanovuje, že vo funkcii zostáva vláda, a nie jej jednotliví členovia. Odvolaním člena vlády totiž ešte nenastane stav, že by vláda nevykonávala svoju funkciu tak, ako to požaduje čl. 117 Ústavy".

Predseda Ústavnoprávneho výboru Národnej rady Doc. JUDr. Vojtech Tkáč, CSc. v stanovisku k návrhu prezidenta Slovenskej republiky (bez označenia dátumu a bez spisovej značky) uviedol, že "som názoru, že ani z článku 117 nemožno vyvodit' neodvolateľnosť člena vlády, ktorá podala demisiu po ustanovujúcej schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky, keďže odvolateľnosť člena takejto vlády nevyučuje ani samotná formulácia čl. 117 Ústavy, ktorá ustanovuje, že vo funkcii zostáva vláda, a nie jej jednotliví členovia. Odvolaním člena vlády totiž ešte nenastane stav, že by vláda nevykonávala svoju funkciu tak, ako to požaduje čl. 117 Ústavy Slovenskej republiky".

Ústavný súd Slovenskej republiky v konaní o výklad čl. 117 ústavy v spojitosti s čl. 116 ods. 3 vychádzal z analýzy ústavnej úpravy vzťahov orgánov zákonodarnej a výkonnej moci, ako i z metód systematického, logického a gramatického výkladu čl. 108 až 121 ústavy v spojitosti s čl. 86 písm. g) ústavy.

1.

Podľa čl. 108 ústavy je vláda Slovenskej republiky najvyšším orgánom výkonnej moci. Ústava upravuje jej zloženie i nezlučiteľnosť členstva vo vláde s vykonávaním niektorých iných funkcií, povolaní a činností (čl. 109). Spôsob utvorenia vlády a ústavný základ výkonu jej funkcie a tým i funkcie jej členov upravujú čl. 110, 111, 113, 115 ods. 2, čl. 116 ods. 7 a čl. 117 ústavy, znenie vety za bodkočiarkou. Vzájomné vzťahy vlády, prípadne jej člena, k iným orgánom štátnej moci Slovenskej republiky upravujú čl. 112, 113, 114, 115, 116, 117 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou. Rozsah právomoci vlády i spôsob jej rokovania a prijímania uznesení upravujú čl. 118 až 121 ústavy. Ďalšie dva články 122 a 123, ktoré sú systematicky zaradené do šiestej hlavy druhého oddielu ústavy s názvom Vláda Slovenskej republiky, upravujú spôsob zriaďovania ústredných a miestnych orgánov štátnej správy a právomoc ministerstiev a iných orgánov štátnej správy vydávať všeobecne záväzné právne predpisy.

Ústava rozlišuje medzi etapou utvorenia novej vlády (ústavný základ jej utvorenia je obsiahnutý v čl. 110 a 111 ústavy) a výkonom funkcií už vymenovanej vlády. Ústavny základ výkonu funkcií vymenovanej vlády je (môže byť) podľa ústavy založený:

1. čl. 113 ústavy vyslovením dôvery vláde Národnou radou v ústavou určenej lehote;
2. čl. 115 ods. 2 ústavy poverením prezidenta republiky na výkon jej funkcie až do vymenovania novej vlády;
3. čl. 117 ústavy, znenie vety za bodkočiarkou, a to rešpektovaním príkazu ústavnej normy samotnou vládou Slovenskej republiky, bez ingerencie Národnej rady alebo prezidenta Slovenskej republiky.

Takto založený ústavny základ výkonu funkcie vlády je súčasne aj ústavným základom výkonu funkcií jej jednotlivých členov.

Ústava určuje zásadu jediného ústavného základu výkonu funkcií vlády v konkrétnom časovom okamihu. To neznamena, že vláda nemôže mať v rôznych časových obdobiach aj iný ústavny základ výkonu svojich funkcií (a tým aj jej jednotlivých členov) než ten, s ktorým začínala výkon svojich funkcií. K jeho zmene prichádza však výlučne v dôsledku ústavou určených skutočností, po ktorých nasleduje buď odvolanie (demisia) celej vlády alebo jej jednotlivého člena(ov). V záujme zachovania kontinuity výkonnej moci, a to ako na úrovni vlády, tak i jej jednotlivých členov, sa preto po odvolaní (demisii) vlády, resp. jej jednotlivého člena(ov), uplatňuje ďalší ústavny základ umožňujúci výkon funkcie vlády ako celku, prípadne jej jednotlivých členov, na časovo obmedzené obdobie do utvorenia (vymenovania) novej vlády. Prvotným a nevyhnutným ústavným základom výkonu funkcií každej vlády a jej jednotlivých členov po jej vymenovaní prezidentom republiky je však ten, ktorý je obsiahnutý v čl. 113 ústavy. V závislosti od výkonu kontroly činnosti vlády a jej členov Národnou radou podľa čl. 86 písm. g) ústavy, s dôsledkami upravenými v čl. 114 ods. 1 druhá veta a čl. 116 ods. 3 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou môže byť tento prvotný ústavny základ výkonu funkcie vlády a jej členov nahradený (po časovo obmedzené obdobie) iným, vznikajúcim uplatnením právomocí prezidenta republiky podľa čl. 115 ods. 2 a čl. 116 ods. 7 ústavy, znenie vety za čiarkou. V prípade, že počas výkonu funkcie vlády, ústavny základ ktorej je založený čl. 113 ústavy, neprišlo vôbec k výkonu kontroly činnosti vlády Národnou radou voči vláde ako celku alebo voči jej jednotlivým členom podľa čl. 86

písm. g) s dôsledkami upravenými v čl. 114 ods. 1 druhá veta a v čl. 116 ods. 3 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou, prípadne ak uplatnenie tohto oprávnenia nebolo podporené väčšinou hlasov poslancov požadovaných ústavou (čl. 84 ods. 2 ústavy), prvotný ústavný základ výkonu funkcie vlády a jej členov založený čl. 113 ústavy sa končí "ex constitutione" demisiou vlády. V dôsledku toho je nahradený novým ústavným základom výkonu jej funkcií na určené obdobie, a to tým, ktorý je obsiahnutý v čl. 117 ústavy, znenie vety za bodkočiarkou. Hoci všetky uvedené ústavné základy umožňujú výkon funkcie vlády, líšia sa svojím vzťahom k Národnej rade a i svojím účelom. Iba prvotný ústavný základ výkonu funkcie vlády, vytvorený čl. 113 ústavy, vyjadruje dôveru Národnej rade vláde. Výkon funkcie vlády založený na uplatnení čl. 115 ods. 2 ústavy, resp. čl. 117, znenie vety za bodkočiarkou, tento stav nevyjadrujú a poskytujú len nevyhnutný (a časovo obmedzený) ústavný základ výkonu funkcie vlády až do vymenovania (utvorenia) novej vlády. Ich založením sa sleduje iba zabezpečenie kontinuity výkonnej moci na úrovni vlády, táto sa však už neopiera o dôveru Národnej rady.

2.

Z ústavnoprávnej úpravy vzájomných vzťahov zákonodarnej a výkonnej moci vyplýva zodpovednosť vlády a jej člena za výkon svojej funkcie Národnej rade (čl. 114 ods. 1 prvá veta a čl. 116 ods. 1 ústavy). Tieto ustanovenia majú všeobecný charakter, a preto sú aj z hľadiska systematiky predradené pred tie ustanovenia, ktoré osobitne upravujú právne postavenie vlády (čl. 114, 115, 117) alebo člena vlády (čl. 116) počas výkonu ich funkcie.

So zodpovednosťou vlády (jej člena) je bezprostredne spojená kontrolná činnosť Národnej rady voči vláde a jej členovi (čl. 86 písm. g) ústavy). Kontrolu činnosti vlády a jej jednotlivého člena Národnou radou nie je však možné obmedziť len na takú, dôsledkom ktorej je vyslovenie nedôvery. Národná rada vykonáva kontrolu činnosti vlády aj iným spôsobom, prípadne i s pomocou svojich orgánov (napr. čl. 80 ods. 1, čl. 92 ods. 1 ústavy).

Kontrolou činnosti vlády Národnou radou podľa čl. 86 písm. g) ústavy sa nevytvára ústavný základ výkonu jej funkcie (a ani výkonu funkcie jej jednotlivých členov), hoci ústavné dôsledky výkonu kontroly činnosti vlády majú priamy vplyv na ďalšiu existenciu už vytvoreného ústavného základu výkonu jej funkcie. Dôsledkom výkonu kontroly činnosti vlády Národnou radou voči vláde ako celku, prípadne voči jej jednotlivému členovi s

účinkami uvedenými v čl. 114 ods. 1 druhá veta, čl. 115 ods. 1 a v čl. 116 ods. 3 ústavy, je zánik tohto ústavného základu výkonu funkcie vlády (jej členov), ktorý existoval do okamihu výkonu kontroly činnosti vlády Národnou radou.

Zmena ústavného základu výkonu funkcií vlády ako celku, prípadne jej jednotlivých členov, je jediným, ústavou predvídaným účinkom uplatnenia čl. 114 ods. 1 druhá veta a čl. 116 ods. 3 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou Národnou radou. Z uvedených dôvodov ústava logicky ani neupravuje (nepredpokladá) uplatnenie výkonu kontroly činnosti vlády Národnou radou voči vláde, prípadne voči jej jednotlivým členom, v situácii, kedy by:

- a) dôsledkom kontroly činnosti vlády a jej jednotlivých členov Národnou radou podľa čl. 114 ods. 1 druhá veta a čl. 116 ods. 3 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou bolo pokračovanie vo výkone jej funkcie na rovnakom ústavnom základe ako bol ten, ktorý predchádzal vysloveniu nedôvery vláde alebo jej členovi;
- b) vyslovenie nedôvery vláde Slovenskej republiky, resp. jej jednotlivému členovi nemalo (nemohlo mať) za následok zmenu ústavného základu ďalšieho výkonu jej funkcie, pretože Ústava Slovenskej republiky takúto zmenu nepozná a ani neupravuje (čl. 115 ods. 2 ústavy).

Vyslovenie dôvery vláde po jej vymenovaní prezidentom republiky Národnou radou podľa čl. 113 ústavy vytvára prvotný a nenahraditeľný ústavný základ výkonu funkcie každej vlády. Jeho založenie je nevyhnutnou podmienkou výkonu funkcie každej vlády po jej vymenovaní prezidentom republiky. Ústava v čl. 113 určuje presnú časovú lehotu, dokedy má vláda tento ústavný základ výkonu svojich funkcií nadobudnúť, pričom sa od neho odvíjajú aj vzájomné vzťahy medzi ňou a Národnou radou. Tento prvotný ústavný základ výkonu funkcií vlády vytvára (na rozdiel od tých, ktoré vznikajú na základe čl. 115 ods. 2 a čl. 117, znenie vety za bodkočiarkou) samotná Národná rada, a to vyslovením dôvery vláde po schválení jej programu. Tento ústavný základ výkonu funkcie vlády sa súčasne vzťahuje i na výkon funkcie jej jednotlivých členov.

Za výkon svojej funkcie (s takto založeným ústavným základom) zodpovedá vláda Národnej rade podľa čl. 114 ods. 1 ústavy prvá veta a jej jednotliví členovia podľa čl. 116 ods. 1 ústavy. Toto konštatovanie sa opiera o analýzu ústavnoprávných účinkov vyslovenia nedôvery vláde ako celku alebo jej členovi, ktoré má jediný ústavou určený dôsledok, a to

zánik toho ústavného základu výkonu funkcie vlády alebo jej jednotlivého člena, ktorý existoval (o ktorý opierala výkon svojich funkcií vláda a jej členovia) až do okamihu vyslovenia nedôvery Národnou radou. Ide o ten ústavný základ výkonu funkcie vlády a jej jednotlivých členov, ktorý založila samotná Národná rada uplatnením čl. 113 ústavy, pretože ústava žiaden iný ústavný základ výkonu funkcií vlády založený Národnou radou nepozná.

Tento ústavný základ ako jediný umožňuje, s ohľadom na zodpovednosť vlády ako celku a jej jednotlivého člena, vysloviť nedôveru vláde a jej jednotlivému členovi za nedostatky zistené pri kontrole ich činnosti Národnou radou (čl. 114 ods. 1 prvá veta a čl. 116 ods. 1 v nadväznosti na čl. 114 ods. 1 druhá veta a čl. 116 ods. 3 znenie vety pred bodkočiarkou). Ide však o taký ústavný základ výkonu funkcie vlády ako celku, ale aj jej jednotlivého člena, ktorý vznikol konaním samotnej Národnej rady upravenom v čl. 113 ústavy.

Národná rada vyslovuje dôveru vždy len konkrétnej vláde (jej členovi) a len medzi nimi môže tento vzťah existovať. Ústava neupravuje, že vzťah založený na vyslovení dôvery Národnou radou konkrétnej vláde (jej členovi) sa zachováva a prechádza na vládu inú, a preto vysloviť nedôveru vláde ako celku, jej jednotlivému členovi nemožno, ak neexistuje medzi nimi vzťah, ktorý môže vzniknúť len konaním Národnej rady voči konkrétnej vláde (jej členovi). K jeho zániku môže dôjsť rovnako konaním Národnej rady podľa čl. 114 ods. 1 druhej vety a čl. 116 ods. 3, znenie vety pred bodkočiarkou, ale aj ex constitutione.

Národná rada je podľa čl. 114 ods. 1 druhej vety oprávnená kedykoľvek vysloviť nedôveru vláde a jej jednotlivému členovi podľa čl. 116 ods. 3, znenie vety pred bodkočiarkou, ale toto svoje oprávnenie môže uplatniť vtedy, ak medzi ňou a konkrétnou vládou existuje ten ústavný základ výkonu jej funkcie, ktorý je založený na vyslovení dôvery Národnej rady tejto vláde, a tým aj jej jednotlivým členom.

Vyslovením nedôvery vláde, prípadne jej jednotlivému členovi, Národnou radou tento ústavný základ výkonu funkcie vlády zaniká a po odvolaní vlády, prípadne jej jednotlivého člena(ov), je nahradený novým a dočasným ústavným základom ďalšieho výkonu funkcií buď vlády ako celku, prípadne jej jednotlivých členov. Tento nový ústavný

základ však už nevytvára samotná Národná rada, ale prezident Slovenskej republiky uplatnením svojich právomocí vyplývajúcich z čl. 115 ods. 1 a 2 a čl. 116 ods. 7 ústavy, znenie vety za čiarkou. Tým sú naplnené i jediné ústavou predvídané účinky výkonu kontroly činnosti vlády a jej jednotlivých členov Národnou radou, pretože v dôsledku ich výkonu zaniká prvotný ústavný základ výkonu funkcie vlády alebo jej jednotlivého člena(ov) a je nahradený novým a dočasným ústavným základom ďalšieho výkonu funkcií vlády alebo jej jednotlivých členov. Tento nový a dočasný ústavný základ výkonu funkcie vlády ako celku, prípadne jej jednotlivého člena(ov), vzniká uplatnením právomoci iného štátneho orgánu Slovenskej republiky odlišného od Národnej rady. Ústavným základom výkonu kontroly činnosti vlády Národnou radou podľa čl. 86 písm. g) ústavy je výlučne jej ústavné právo založiť prvotný ústavný základ výkonu funkcie každej vlády Slovenskej republiky po jej vymenovaní prezidentom republiky uplatnením čl. 113 ústavy. Je tomu tak preto, že od okamihu jeho vytvorenia, uplatnením čl. 113 Národnou radou, je potrebné striktne rešpektovať tú ústavnú zásadu, ktorá určuje, že v konkrétnom časovom okamihu môže mať vláda len jediný ústavný základ výkonu svojich funkcií. Nastúpenie iného ústavného základu výkonu funkcie vlády je v súlade s uvedenou zásadou, logickým dôsledkom straty (zániku) toho ústavného základu výkonu funkcie vlády, ktorý bol založený uplatnením čl. 113 ústavy Národnou radou. Po dobu platnosti tohoto ústavného základu výkonu funkcie vlády je vylúčené uplatnenie právomoci prezidenta podľa čl. 115 ods. 1 a 2 a čl. 116 ods. 7, znenie vety za čiarkou. K zániku tohoto ústavného základu prichádza až v dôsledku ústavou predvídaných skutočností, a to buď v dôsledku výkonu kontroly činnosti vlády a jej jednotlivých členov Národnou radou s účinkami upravenými v čl. 114 ods. 1 druhá veta a v čl. 116 ods. 3 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou, alebo "ex constitutione" tým, že samotná vláda podá demisiu po ustanovujúcej schôdzi novozvolenej Národnej rady bez nutnosti uplatnenia čl. 114 ods. 1 druhá veta novozvolenou Národnou radou.

3.

Ústavná povinnosť odvolať člena vlády, ktorému Národná rada Slovenskej republiky vyslovila nedôveru, vzniká prezidentovi Slovenskej republiky iba vtedy, ak sa jedná o člena tej vlády, ktorej Národná rada Slovenskej republiky vyslovila dôveru podľa čl. 113 Ústavy Slovenskej republiky. V tomto prípade sú naplnené jediné, ústavou predvídané účinky vyslovenia nedôvery členovi vlády, a to zánik prvotného ústavného základu výkonu jeho

funkcie, ktorý vznikol uplatnením čl. 113 ústavy voči vláde, ktorej je členom a jeho nahradenie novým a dočasným ústavným základom založeným uplatnením právomoci prezidenta republiky podľa čl. 116 ods. 7 ústavy, znenie vety za čiarkou.

Vyslovenie nedôvery členovi inej vlády ako tej, ústavný základ výkonu funkcie ktorej bol založený čl. 113 ústavy, preto nezakladá ústavnú povinnosť prezidenta republiky člena takejto vlády odvolať.

4.

Zmena ústavného základu pre výkon funkcie tej vlády, a tým aj jej člena, ktorá podala demisiu podľa čl. 117 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou, nastala v dôsledku splnenia povinnosti, ktorú upravuje čl. 117. Ide o vládu, ktorá získala od predošlej Národnej rady dôveru podľa čl. 113 ústavy a tento prvotný ústavný základ výkonu jej funkcie "pretrval" až do ustanovujúcej schôdze novozvolenej Národnej rady. Ústava však vylučuje, aby na tomto ústavnom základe vykonávala ďalej svoje funkcie aj vo vzťahu k novozvolenej Národnej rade. K obligatórnemu ukončeniu tohoto ústavného základu výkonu funkcií vlády k novozvolenej Národnej rade vedie jej demisia, ku ktorej je povinná vždy "po ustanovujúcej schôdzi novozvolenej Národnej rady Slovenskej republiky". Touto demisiou a následným rešpektovaním čl. 117, znenie vety za bodkočiarkou sa (bez ingerencie Národnej rady) nahrádza ten ústavný základ výkonu funkcie vlády a jej jednotlivých členov, ktorý bol založený vyslovením dôvery tejto vláde predošlou Národnou radou novým a dočasným ústavným základom ďalšieho výkonu jej funkcií predstavovaným čl. 117, znenie vety za bodkočiarkou, ktorý hovorí, že "vláda však vykonáva svoju funkciu až do utvorenia novej vlády". Ústava nevytvára pre novozvolenú Národnú radu možnosť, aby bol tento nový a ústavou určený ústavný základ ďalšieho výkonu funkcie vlády nahradený predošlým, t. j. tým, ktorý vzniká uplatnením čl. 113 ústavy. Novozvolená Národná rada má však ústavnú povinnosť upraviť svoj vzťah (prostredníctvom vyslovenia dôvery alebo nedôvery) k novej vláde, vymenovanej prezidentom republiky podľa čl. 110 a 111 ústavy. Novozvolená Národná rada je preto po svojej ustanovujúcej schôdzi "ex constitutione" konfrontovaná s novým ústavným základom výkonu funkcie vlády predstavovaným čl. 117, znenie vety za bodkočiarkou odlišným od toho, založeného uplatnením čl. 113 ústavy. Ústava súčasne určuje tento dočasný ústavný základ výkonu funkcie vlády ako jediný, a to

až do okamihu "utvorenia novej vlády", bez možnosti jeho zmeny Národnou radou alebo prezidentom Slovenskej republiky.

Pokiaľ ide o kontrolu činnosti takejto vlády alebo jej jednotlivého člena Národnou radou, novozvolená Národná rada má oprávnenie ju vykonávať, ale pretože neexistuje medzi nimi vzťah založený podľa čl. 113 ústavy, nemôže voči nej ani voči členovi vlády ako dôsledok zistených nedostatkov v ich činnosti uplatniť čl. 114 ods. 1 druhá veta a čl. 116 ods. 3 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou, t. j. vysloviť im nedôveru. Novozvolená Národná rada nie je oprávnená vysloviť predošlej vláde dôveru podľa čl. 113 ústavy, pretože tento ústavný základ pre výkon funkcie vlády môže podľa ústavy vzniknúť len konaním tej Národnej rady voči tej vláde, ktoré vzišli z posledných volieb do Národnej rady.

Pre vládu, ktorá bola vymenovaná na základe výsledkov predchádzajúcich volieb, upravuje ústava jediný ústavný základ pre výkon jej funkcie a jej člena, a to ten, ktorý je upravený čl. 117 ústavy, znenie vety za bodkočiarkou, ktorý však nepredpokladá a ani nemôže logicky predpokladať vzťah dôvery novozvolenej Národnej rady k takejto vláde.

Pretože novozvolená Národná rada podľa ústavy nemá povinnosť, ale ani možnosť založiť vzájomný vzťah medzi ňou a vládou (jej členom), ktorá podala demisiu podľa čl. 117, znenie vety pred bodkočiarkou, podľa čl. 113 ústavy a napriek tomu, že má právo kontrolovať činnosť takejto vlády a jej členov, nemôže voči nim uplatniť dôsledky upravené v čl. 114 ods. 1 druhá veta a v čl. 116 ods. 3 ústavy, znenie vety pred bodkočiarkou. Pretože Národná rada nemôže v tomto prípade vysloviť nedôveru vláde ako celku, a tým ani jej jednotlivému členovi, prezident republiky nemá ústavnú povinnosť odvolať vládu ako celok alebo jej jednotlivého člena.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. januára 1995